

асоціацій, що діють у цій сфері.

Розвиток туризму в регіоні, хоча і не є панацеєю, може справляти суттєвий позитивний вплив на галузеву структуру регіональної економіки, при цьому зміни, які відбуваються у цій структурі завдяки розвитку туризму, виражаються у більш чіткому виявленні соціально-економічного змісту, цілей, функцій і особливостей окремих галузей і видів діяльності. Для формування стратегії реструктуризації на основі туризму необхідно провести низку ґрунтовних наукових досліджень, зокрема, аналіз галузевої структури регіону, обґрунтування стратегії партнерства для його ефективного розвитку, обґрунтувати напрями інституційних перетворень з метою реструктуризації регіонального господарського комплексу.

Для розв'язання наявних проблем постає необхідність створити умови для оптимальної економічної самостійності регіонів, вжити організаційні, правові та економічні заходи для забезпечення ефективного державного регулювання процесів регіонального розвитку країни та координації існуючих міжрегіональних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Гуляев В.Г. Туризм: Экономика и социальное развитие / В.Г.Гуляев / - М.: Финансы и статистика, 2003. – 304 с.
2. Ягельский А. География населения . -М., 1980.
3. Воскресенский В. Ю. Международный туризм. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. - 255 с.
4. Державна статистична звітність – Зведений звіт по Чернівецькій області. Форма № 1-ТУР. – Управління з питань туризму Чернівецької обласної державної адміністрації. – Чернівці, 2010.
5. Туризм в Україні / Статистичний збірник / Державний комітет статистики. – К., 2008.
6. Кифяк В.Ф. Економічний вплив туризму на регіональний розвиток / Регіональні проблеми розвитку туризму та рекреації: Зб. наук. праць / НАН України. Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк, 2005.
7. Чорненко Н.В. Організація туристичної індустрії. - К.: Атіка, 2009. – 392 с.

УДК 338.48

І.В.Свида, к.е.н.,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачеве

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ МАРШРУТІВ» (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

В статті досліджуються передумови виникнення та перспективи розвитку екологічного туризму. Вироблені рекомендації щодо організації «зелених екомаршрутів» на території Закарпатської області.

В статье исследуются предпосылки возникновения и перспективы развития экологического туризма. Выработаны рекомендации по организации «зеленых екомаршрутов» на территории Закарпатской области.

The article investigates the conditions and prospects of development of ecological tourism. Made recommendations for the "green eco-tracks" in the Transcarpathian region.

Ключові слова: зелений туризм, екотури, «зелені маршрути».

Актуальність розвитку екологічного туризму пов'язана з погіршенням екології. Все частіше проводяться рекламні заходи й екотури, які включають

відпочинок та проведення часу в природному середовищі, при цьому не забруднюючи його й не наносячи шкоди. В Україні найбільш екологічно чистим регіоном вважається Закарпатська область. Незважаючи на таку перспективність розвитку екотуризму на території Закарпаття, він знаходиться в зародковому стані.

Дослідженням щодо концепції стійкого розвитку туризму в Карпатському регіоні приділили увагу такі відомі науковці, як М.А.Лендел, Г.С.Ємцев, В.К.Євдокименко, В.І.Мацола, М.М.Мироненко та ін. Проте дослідженням щодо розробок екоподорожей та розвитку екологічного туризму на території Закарпатської області як найбільш сприятливої для цього належної уваги не приділено. Тому метою статті є дослідити специфіку організації «зелених екомаршрутів» як невід'ємної складової розвитку екологічного туризму.

Виходячи з мети дослідження, поставлені такі завдання: визначити основні причини, що зумовлюють розвиток екологічного туризму; ознайомитися з іноземним досвідом організації «зелених маршрутів»; визначити основні проблеми та запропонувати організаційні заходи щодо розвитку «зелених екомаршрутів» на території Закарпаття.

На сьогодні за кордоном успішно розвивається такий спеціалізований вид туризму, як екологічний. Екотуризм можна визначити як подорож, протягом якої турист ознайомлюється з природним середовищем приймаючої країни.

Основні причини, які зумовлюють популяризацію екотуризму серед туристів, різні, серед них: високий рівень урбанізації й індустріалізації; часті стреси; бажання безпечного відпочинку в природному середовищі за мінімальної участі сторонніх людей; нестача часу на повноцінний відпочинок під час відпустки; бажання ознайомитися з природним та культурним середовищем свого краю (або приймаючої країни) й просто порівняно новий цікавий вид відпочинку.

Розвиток екологічного туризму з кожним роком набирає обертів. Все більше людей мають намір провести відпочинок в екологічно чистому середовищі. Згідно з даними ВТО [2, с.16], на частку екотуризму припадає від 7% до 10% щорічного доходу всієї індустрії туризму. При цьому спостерігається тенденція до збільшення кількості бажаючих відпочивати в природному середовищі.

Екологічний туризм – одна з не багатьох галузей, які можна розвивати і в період економічного спаду, тому заслуговує на значну увагу.

Крім економічних функцій, які виконує екологічний туризм в сучасній економіці, він має важливе соціальне значення. Зокрема, виховне (формує відчуття патріотизму, колективізму); освітнє (висвітлює питання краєзнавства, рекреології, дає можливість ознайомитися з культурою і традиціями різних країн світу); оздоровче (фізична підготовка, використання сприятливого впливу природних факторів на організм); спортивне (створення бази загальної фізичної підготовки, спеціальна підготовка до змагань (наприклад, велотуризм)).

Екологічний туризм розвивається переважно на територіях, мало заселених людьми. Це створює передумови до розвитку екотуризму (поряд із агротуризмом) і в сільських місцевостях, особливо гірських та передгірських районів, які на сьогодні практично «вимірають».

Майже вся територія Закарпатської області придатна для розвитку екотуризму, а традиційна гостинність місцевого населення, привітне ставлення до всіх категорій туристів підкріплює приємний відпочинок.

На сьогодні за кордоном популярними є так звані «зелені маршрути», які належать до екологічного туризму. Пересуватися ними можна пішки, на велосипедах, конях, лижах, по річці (на човнах). Зазвичай такі шляхи сполучають цікаві природні та культурні об'єкти, вони проходять також по районних дорогах та сільських населених пунктах. «Зелені маршрути» пролягають не тільки через природні резервації, а й включають відвідування відомих архітектурних споруд, що дозволяє ознайомити туристів з історичним минулим краю; доходи від екотурів спрямовуються на захист навколишнього природного середовища; часто відпочивальники зупиняються у заповідних резерваціях, де самі добровільно беруть участь у діях, які сприяють відновленню ресурсів дикої природи. Концепція «зелених маршрутів» передбачає насамперед збереження довкілля, архітектурних пам'яток та народних промислів.

Для Закарпатської області, враховуючи її природний та культурний потенціал, запозичення іноземного досвіду щодо організації такого виду відпочинку, як «зелені маршрути», є вельми актуальним.

Часто відпочивальники самі організують свій маршрут, проте пропозиції цікавих тематичних маршрутів мають бути розроблені й запропоновані всім туристам. Тематичні маршрути можуть бути різними: від оздоровчо-рекреаційних до історико-архітектурних.

Дочасним та доцільним є створення на сприятливих територіях (або включення їх у «зелені маршрути») кемпінгів, притулків, тур-готелів у цікавих та незвичайних місцях, на території незайманої природи.

У східноєвропейських країнах поширеними є міжнародні «зелені маршрути», які проходять через дві країни. Наприклад, польський екомаршрут «Зелений велосипед Бещади», який проходить і через територію Словаччини. Враховуючи прикордонне розташування Закарпатської області та добросусідські відносини, які традиційно склалися між населенням регіону та найближчими східноєвропейськими «сусідами» - країнами-членами ЄС, доцільно було б розробляти подібні екомаршрути, які б проходили територіями декількох країн.

На сьогодні основними проблемами щодо успішного розвитку екомаршрутів є:

- ï відсутність маркованих маршрутних трас (інформаційних табличок);
- ï сільські дороги погано підготовлені для пролягання веломаршрутів;

• відсутність обладнаних місць (або наметів) для відпочинку та сервісних майстерень на територіях, через які пролягають «зелені маршрути»;

• слабка рекламна підтримка.

Для організації цікавих для туриста «зелених маршрутів» необхідно:

• визначити об'єкти на території регіону, які можуть бути цікавими для туристів різних сегментів ринку;

• зробити ілюстровану карту місць, де буде проходити туристичний шлях;

• скласти цікаві екомаршрути (наприклад, через річку - парк - біля замку (його відвідування); заповідник - печера - водопад - сільська колиба, готова прийняти туристів; мінеральне джерело - рекреаційний об'єкт - екомузей - осередок народних промислів та ін.);

• розрахувати та вказати на карті заклади відпочинку, сервісного обслуговування та інші об'єкти, які розташовані на туристичному маршруті;

• створення екомузеїв;

• проведення розумної цінової політики;

• комфортабельна організація поїздок;

• поширити інформацію про даний вид відпочинку та підкріпити її інформаційно-рекламним матеріалом серед турагентств та туроператорів не тільки вітчизняних, а й закордонних.

Нині прийнято стверджувати, що без пропозицій з боку державних регіональних органів управління займатися чимось прибутковим майже неможливо. Проте це не завжди так. Розвиток екотуризму та зеленого туризму, в першу чергу, залежить від ініціативи самих мешканців. Звичайно, без підтримки не обійтись. Тому існують інформаційно-туристичні центри, де можуть допомогти конкретними порадами щодо розвитку такого специфічного виду бізнесу.

На сьогодні масовий туризм поряд з позитивним впливом на розвиток економіки регіону та розбудову тур-інфраструктури справляє негативний вплив на навколишнє середовище. Розвиток екологічного туризму, навпаки, сприятиме збереженню природного середовища та культурної спадщини, а також приносить прибутки та популяризуватиме регіон на міжнародному ринку туристичних послуг.

Закарпатська область достатньою мірою забезпечена природними ресурсами та екосистемами для розвитку такого специфічного виду туризму. Проте для повного його функціонування необхідно взяти низку заходів організаційного характеру, забезпечити маркетинговою підтримкою, що й може стати основою для подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Апраксін Ю.М. Основи заповідної справи. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2002. – 210 с.
2. Грушка О.Р. Туристичне краєзнавство: Монографія. – К.: Либідь, 2008. – 270 с. – С.16.